

CALAMITEITENPLAN 2024 - 2027

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA

COLOFON

Datum: concept 13 december 2023
Versie: 0.9
Doc. nummer: 321577
Opgesteld door: Adviseur crisisbeheersing
Aanpassingen: Wettelijke kader, missie en visie, rollenboek , WHT (bijstand en hulpverlening), voorbereidende activiteit, flexibele opschaling en nafase

INHOUD

1. Inleiding.....	4
1.1 Kader en doelstelling	4
1.2 Wettelijk kader.....	5
1.3 Missie en Visie	5
1.4 Strategisch Crisis Management.....	6
1.5 Kwaliteitsborging	8
2 Taken en risico's	9
2.1 Beheergebied	9
2.2 Taken en risico's	10
3 Voorbereiden op een calamiteit	12
3.1 Planvorming	12
3.2 Personele invulling crisisorganisatie	13
3.3 Faciliteiten.....	14
3.4 Leren.....	15
3.5 Netwerkpartners	15
3.6 Bijstand en steunverlening	17
4 Werkwijze tijdens een calamiteit	18
4.1 Hoofdstructuur	18
4.2 Voorbereidende activiteit en fasering	18
4.3 Crisismanagementprocessen.....	19
4.3.1 Melding en alarmering	20
4.3.2 Op- en afschaling	23
4.3.3 Leiding en coördinatie	26
4.3.4 Informatievoorziening	27
4.3.5 Crisiscommunicatie	28
4.3.6 Samenwerking	29
5 Werkwijze na een calamiteit (Nafase).....	30
5.1 Herstellen	30
5.2 Evalueren.....	31
5.3 Nazorg.....	32

1. INLEIDING

1.1 Kader en doelstelling

Voor u ligt het Calamiteitenplan van waterschap Brabantse Delta. Het plan is onderdeel van het Handboek Calamiteiten dat naast het Calamiteitenplan bestaat uit meerdere [calamiteitenbestrijdingsplannen en diverse supplementen](#).

Het Handboek Calamiteiten voldoet aan de wettelijk voorgeschreven onderdelen in het besluit kwaliteit leefomgeving artikel 3.15. Het plan draagt op deze manier bij aan een beter inzicht in de coördinatie, bestrijding, methoden en in de organisatie van personeel en middelen bij een calamiteit.

Bron: nota van toelichting besluit kwaliteit leefomgeving: Het Calamiteitenplan is te karakteriseren als een organisatieoverzicht en een waarschuwings- en afsprakenschema met betrekking tot het optreden in situaties van gevaar. Het is een hulpmiddel voor de beheerder en diegenen die met de calamiteitenbestrijding en de coördinatie daarbij zijn belast. Alle bekende soorten van bedreigingen van de bij de beheerder in beheer zijnde waterstaatswerken zullen, zo mogelijk met elkaar in verband gebracht, in het plan opgenomen moeten zijn.

Het waterschap heeft ervoor gekozen om in het calamiteitenplan meer op te nemen dan wat wettelijk is verplicht. Naast gevaren voor waterstaatswerken zijn ook generieke bedrijfsrisico's opgenomen. Bijvoorbeeld is ook beschreven hoe wordt omgegaan met de uitval van stroom en/of ICT-voorzieningen.

Het bestrijden van een calamiteit is steeds maatwerk waarbij gebruik wordt gemaakt van de (gebieds)kennis en ervaring van medewerkers. Gedeeltelijk zijn die kennis en ervaring opgenomen in de calamiteitenbestrijdingsplannen. Deze moeten echter steeds gezien worden binnen wat de wetgever zelf schrijft over het Calamiteitenplan. Het is een hulpmiddel. Beslissingen tijdens de bestrijding van calamiteiten zijn steeds op basis van 'expert judgement' en kunnen niet los worden gezien van de omstandigheden.

Definitie calamiteit

Waterschap Brabantse Delta verstaat onder een calamiteit het volgende:

- omstandigheden waardoor de goede staat van een of meer waterstaatwerken onmiddellijk en ernstig in het gerede is of dreigt te raken of omstandigheden die de uitvoering van de kerntaken van het waterschap bedreigen;
- omstandigheden waarbij tijdelijk en multidisciplinair - van de reguliere bedrijfsprocessen afwijkende - leiding en coördinatie door het waterschap vereist is voor wat betreft de inzet van mensen, middelen en informatievoorziening.

Definitie crisis

Waterschap Brabantse Delta verstaat onder een crisis:

Een ernstige verstoring van de openbare orde en veiligheid. De bestrijding daarvan is een zorg voor de Veiligheidsregio's of het Rijk. Daar waar het de processen van het waterschap raakt zal het waterschap bij de betreffende crisisteams aansluiten.

1.2 Wettelijk kader

Bij het bestrijden van calamiteiten kunnen bestuursorganen gebruikmaken van bevoegdheden die onder normale omstandigheden buiten beeld blijven.

In het supplement Wettelijk kader is een overzicht van de bevoegdheden van het waterschap opgenomen met een korte toelichting. Volledigheidshalve zijn daarbij ook de wetten genoemd die samen het wettelijk kader tijdens calamiteiten vormen.

Tevens is in dat supplement een tabel opgenomen van de mandaten die het bestuur van het waterschap heeft vastgesteld. Hierbij is de nieuwe mandaatregeling per 24 augustus 2021 verwerkt.

Ook is per 1 januari 2024 de Omgevingswet van kracht. Deze wet is ondergebracht in het wettelijk kader en heeft betrekking op dit Calamiteitenplan.

1.3 Missie en Visie

De missie en visie van waterschap Brabantse Delta vormt de basis voor de activiteiten binnen het proces Crisisbeheersing:

Missie waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta is dé waterpartner voor inwoners, bedrijven, natuur en milieu in Midden- en West-Brabant. Wij zorgen integraal voor voldoende oppervlaktewater van goede kwaliteit en veiligheid tegen overstroming."

Visie waterschap Brabantse Delta

"Waarde toevoegen aan de omgeving. Buiten Gewoon Doen!", waarbij we waterschapstaken tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten uitvoeren, samen werken, duurzaam zijn, digitaal doen en onszelf veerkrachtig organiseren.

Voor het proces crisisbeheersing van Brabantse Delta zijn daar de volgende missie en visie uit afgeleid:

Missie

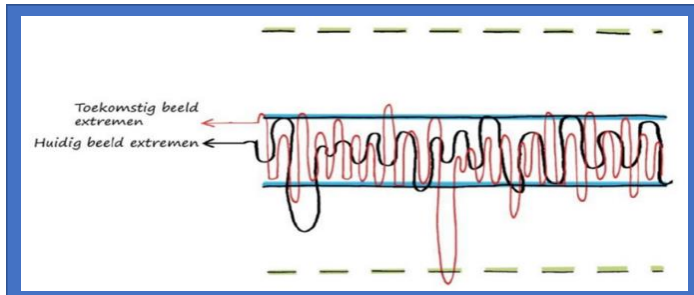
Het proces crisisbeheersing van waterschap Brabantse Delta biedt 24/7 extra leiding en coördinatie tijdens bijzondere situaties als ondersteuning en ontlasting van alle bedrijfsprocessen, met snelle stabilisatie met de laagst mogelijke maatschappelijke impact als resultaat.

Visie

Het flexibel en veerkrachtig bieden van leiding en coördinatie en proactief zoeken naar samenwerking, verbetering en ontwikkelingen, waardoor we voor, tijdens en na een calamiteit van meerwaarde en goed aangesloten zijn op onze omgeving en partners.

1.4 Strategisch Crisis Management

Tot voorkort was ons klimaat redelijk stabiel, dit zorgde voor voorspelbaar weer waarop we konden anticiperen en ons beheer konden optimaliseren (zie zwarte lijn in figuur 1). Soms zorgden extremere omstandigheden voor calamiteiten, waarop we met de calamiteitenorganisatie een antwoord hadden (zie kruising zwarte lijn met blauwe lijn in figuur 1).

Figuur 1: Verandering klimaat en weer op reguliere taakuitvoering en extremen (bron Klimaatstrategie Waterschap Rijn en IJssel december 2017).

Echter, het klimaat verandert in een snel tempo: het wordt extremer, situaties die we voorheen als calamiteit zagen, worden het nieuwe normaal. Het weer wordt onvoorspelbaarder, bijvoorbeeld hoog buitenwater in de zomer in plaats van in het najaar. Daarnaast zullen er extremen gaan optreden, die we nu niet kunnen voorzien en bedenken. Deze nu nog onvoorspelbare, extreme gebeurtenissen zullen vaker optreden en elkaar ook afwisselen van bijvoorbeeld extreme droogte naar het andere uiterste extreme natheid. Dit veranderende klimaat met weersextremen (zie rode lijn in figuur 1) heeft grote impact op onze taakuitvoering en doet ons beseffen dat we niet meer alles kunnen voorkomen.

Figuur 2: Modellen Veiligheidsketen (links), 3 of meerlaagse veiligheid (midden), Strategisch Crisismanagement (rechts).

Voorheen werkten we vanuit de Veiligheidsketen (zie Figuur 2, links), waarbij vanuit risicobeheersing ons dagelijkse taakuitvoering borgden. Voor onvoorziene gebeurtenissen stond de crisisorganisatie paraat om via leiding en coördinatie de crisis te beheersen en een stabiele situatie terug over te dragen aan de reguliere organisatie.

Vanuit waterveiligheid is enkele jaren geleden al de 3-laagse veiligheid geïntroduceerd (zie Figuur 2, midden), waarin een tussenlaag is toegevoegd, namelijk ruimtelijke ordening. Door te sturen op ruimtelijke ordening kun je de gevolgen van bijvoorbeeld een dijkdoorbraak beperken. Deze 3-deling werd nog niet toegepast op de andere waterschapstaken.

Om de doelen en maatschappelijke opgave van het waterschap ook in de toekomst te realiseren, wordt de afweging tussen risico, maatschappelijke waarden en kosten steeds belangrijker. Elders in de wereld maakt men die afweging vanuit de Disaster Management Cycle, dat wij vrij hebben vertaald tot het denkmodel Strategisch Crisis Management. Dit model bestaat uit 5 onderdelen: voorkomen-beperken-voorbereiden-bestrijden-herstellen (zie Figuur 2, rechts):

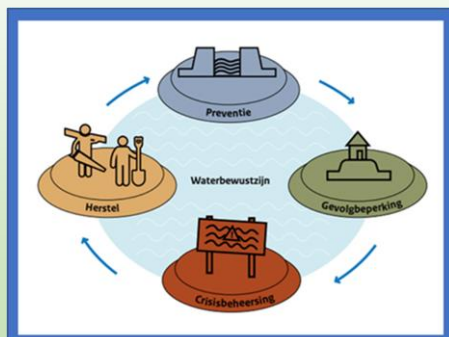
1. Voorkomen: technische maatregelen zoals onderhouden, bedienen en (ver)bouwen van onze waterlopen, kunstwerken en installaties. Hieronder vallen ook meer duurzame oplossingen met oog voor ecologie en biodiversiteit, maar ook het opstellen en uitvoeren van beleid, vergunningverlening, toezicht en handhaving.
2. Beperken: maatregelen die de gevolgen van een gebeurtenis beperken, waaronder ruimtelijke inrichting en aangepast bouwen.
3. Vorbereiden: beschikken over waarschuwingssystemen en het vergroten van het waterbewustzijn en zelfredzaamheid van inwoners.
4. Bestrijden: voorbereiden op alle handelen tijdens een (dreigende) gebeurtenis: Het proces Crisisbeheersing zorgt voor actuele bestrijdingsplannen, bemensing en opleiden kernrollen voor leiding en coördinatie. De processen Onderhouden en Bedienen_ bereiden de aanwezigheid en beschikbaarheid van voldoende en geschikte bestrijdingscapaciteit, -materieel en -materiaal voor.
5. Herstellen: het beschikbaar hebben van een herstelplan en -strategie, een werkwijze voor de evaluatie van de gebeurtenis in relatie tot risicomangement en het oppakken van de leerpunten is geborgd, naast geborgde werkwijze voor de nazorg van betrokken personeel.

Het toepassen van dit denkmodel helpt om voor onacceptabele risico's bewust vanuit 5 invalshoeken maatregelen te kiezen. De gekozen maatregelen worden **ter voorbereiding op** een calamiteit uitgewerkt. Door de brede aanpak en voorbereiding, verklein je de kans op gebeurtenissen door het vergroten van het **weerstandvermogen**. Daarnaast vergroot je je **veerkracht** door met beperken, voorbereiden, bestrijden en herstellen de impact te beperken en zo spoedig mogelijk terug te kunnen keren naar een reguliere situatie. Mocht zich toch een onverhoopte gebeurtenis voordoen.

Strategisch Crisismanagement is géén cyclisch model, maar het beschrijft een palet met 5 mogelijkheden die onderling verbonden zijn, waardoor keuzes en mogelijkheden voor het ene onderdeel invloed hebben op de andere onderdelen. Waterschap Brabantse Delta ziet het Strategisch Crisis Management als organisatorisch denkmodel voor alle watertaken en bedrijfsvoering, in nauwe samenhang met risico- en assetmanagement. Het proces crisisbeheersing richt zich met name op de onderdelen "bestrijden" en "herstellen" voor de onderdelen evalueren en nazorg.

Relatie centrale model Centrale model uit Eindadvies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater "Voorkomen kan niet, voorbereiden wel allemaal aan de slag".

Ten opzichte van het 3-laagse veiligheid-model voegt Strategisch Crisismanagement 2 extra onderdelen toe, namelijk voorbereiden en herstellen. Deze verbreding van de 3-laagse veiligheid is ook terug te vinden in het model zoals gepresenteerd in het Eindadvies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater "Voorkomen kan niet, voorbereiden wel allemaal aan de slag". Daarin werd onderstaand model gepresenteerd met dezelfde vijf onderdelen als het denkmodel Strategisch Crisis Management, maar anders gepresenteerd, zie figuur 3.

Figuur 3: Centrale model uit Eindadvies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater "Voorkomen kan niet, voorbereiden wel allemaal aan de slag".

1.5 Kwaliteitsborging

Waterschap Brabantse Delta heeft een integraal managementsysteem voor het borgen van de kwaliteit die is gebaseerd op de ISO 9001, ISO 14001 en ISO 45001. Dit betekent dat ook voor het proces Crisisbeheersing alle stappen beschreven worden die noodzakelijk zijn om te komen tot een goede werking ervan.

De kwaliteit van het proces Crisisbeheersing wordt geborgd door het integraal toepassen van de Plan-Do-Check-Act (Deming circle).

Deming circle		
Plan	Preparatiefase	Planvorming, leerprogramma, netwerken, bemensing en faciliteiten.
Do	Repressiefase	De uitvoering/repressie bij calamiteiten in de vorm van extra leiding en coördinatie.
Check	Nazorg- en evaluatiefase	Check of tijdens de repressie voldaan is aan de afspraken in het Handboek calamiteiten.
Act	Nazorg- en evaluatiefase	Bijstellingsactiviteiten, bijvoorbeeld het aanpassen van de planvorming of het leerprogramma.

Tabel 1: Deming circle van kwaliteitswaarborging

Ook de in- en externe audits in het kader van de ISO-kwaliteitsborging zorgen voor een continu verbetering van het proces. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) houdt toezicht op het naleven van de wetgeving en controleert daarvoor de beschreven processtappen.

Middelen

Om de kwaliteit van het proces Crisisbeheersing te waarborgen heeft het waterschap de volgende middelen beschikbaar gesteld:

- Budget voor de noodzakelijke activiteiten en middelen ter voorbereiding op calamiteiten;
- tijd voor opleiden, trainen en oefenen van ieder die een rol heeft binnen de calamiteitenorganisatie;
- een wachtdienstregeling voor tijdige bereikbaarheid en beschikbaarheid van bepaalde sleutelrollen in de calamiteitenorganisatie ([zie paragraaf 3.2](#));
- speciaal ingerichte calamiteitenruimtes voor het houden van calamiteitenvergaderingen;
- een stuurgroep: deze bestaat uit enkele vertegenwoordigers van reguliere bedrijfsprocessen die bij de bestrijding van een calamiteit betrokken kunnen zijn. Zij ondersteunen en adviseren over alle onderwerpen in de preparatiefase ([zie hoofdstuk 3](#)). Zij functioneren onder directe verantwoordelijkheid van de manager van het proces waaronder het team calamiteitenzorg valt. Uitvoering van de taken maakt deel uit van ieders reguliere werk. Eventueel kunnen taken worden uitbesteed.

Documentbeheer

Het Handboek Calamiteiten vormt een hulpmiddel bij het proces Crisisbeheersing. Voor elk onderdeel van het Handboek (Calamiteitenplan, Calamiteitenbestrijdingsplannen en Supplementen) zijn beheerders benoemd die verantwoordelijk zijn voor het actueel houden van de inhoud van deze documenten.

Minimaal 2x per jaar wordt door hen getoetst of de plannen aanpassing behoeven, namelijk:

- a) Voor 1 april (aanvang laagwaterseizoen);
- b) Voor 1 oktober (aanvang hoogwaterseizoen).

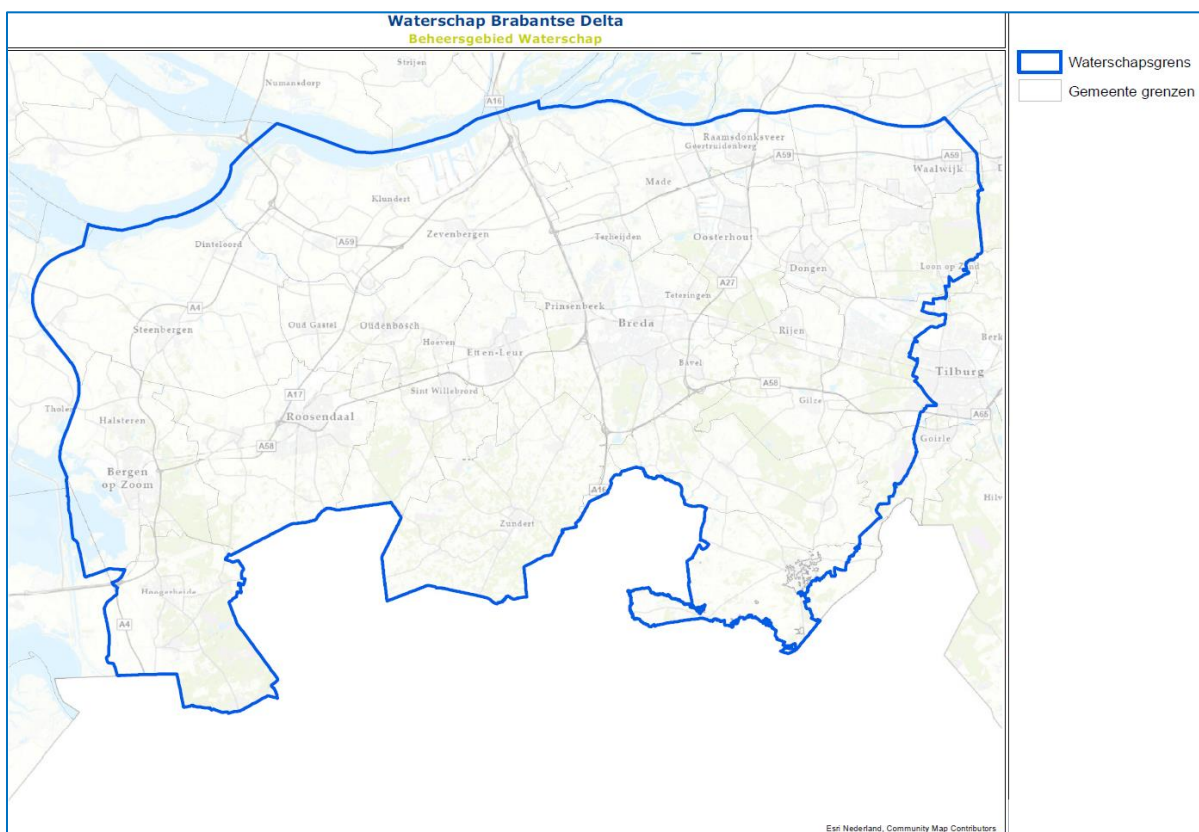

2 TAKEN EN RISICO'S

2.1 Beheergebied

Het beheergebied van waterschap Brabantse Delta wordt als volgt begrensd (zie figuur 4):

- in het noorden door het Hollandsch Diep, de Amer en de Bergsche Maas;
- in het oosten door het Drongelens kanaal en de waterscheidingen in het gebied richting Tilburg, Baarle-Nassau en Baarle-Hertog;
- in het zuiden door de Belgische grens;
- in het westen door het Volkerak/Zoommeer, het Schelde-Rijnkanaal en de grens met de provincie Zeeland.

Figuur 4: beheersgebied waterschap Brabant Delta

De bodemhoogte varieert van NAP -2.38m in het noordelijke, laaggelegen deel van het beheergebied tot NAP $+40.09\text{m}$ in de zuidelijke en oostelijke hogere gebiedsdelen.

Het gebied heeft een oppervlakte van 170.744 ha met zo'n 816.100 inwoners, verdeeld over 21 gemeenten.

Om te zorgen voor droge voeten en voldoende schoon water beheert waterschap Brabantse Delta:

Waterketen:

- 18 rioolwaterzuiveringsinstallaties, 3 pompstations, 86 rioolgemalen en 350 km rioolwaterpersleidingen om te zorgen voor schoon oppervlaktewater.

Watersysteem:

- ruim 8000 kilometer sloten, beken en rivieren;
- bijna 2000 objecten (kunstwerken) zoals 17 sluizen, 227 gemalen en 1750 stuwen om het water te reguleren.

Waterveiligheid:

- 134 km primaire waterkering langs Schelde-Rijnkanaal en Volkerak Zoommeer, Hollandsch Diep, Amer, Amertak, Wilhelminakanaal, Donge en Bergsche Maas;
- 260 km regionale keringen langs de regionale rivieren (Mark, Vliet en hun zijwateren), langs boezemwateren (Roode Vaart, Zwaluwse Haven, Oude Maasje) en compartimenteringskeringen;
- 180 km 'overige keringen' oftewel 'kaden' die lokale wateroverlast tegengaan (langs onder andere Aa of Weerijs, Zuiderafwateringskanaal).

Vaarwegen:

- het nautisch beheer en de uitvoering van het vaarwegbeheer van Mark, Dintel, Roode Vaart, Roosendaalsche en Steenbergse Vliet en het Mark-Vlietkanaal.

2.2 Taken en risico's

Waterschap Brabantse Delta draagt de verantwoordelijkheid voor de waterstaatkundige zorg in zijn beheergebied. Daartoe voert het waterschap de in de tabel genoemde kerntaken uit. Aan de uitvoering van de taken zijn echter risico's verbonden. Via de reguliere bedrijfsprocessen probeert het waterschap om die risico's zoveel mogelijk te voorkomen of te reduceren. Desondanks kunnen deze risico's realiteit worden en ontstaan er calamiteiten. Daarom is voor elke kerntaak een calamiteitenbestrijdingsplan geschreven (deel 2 van het Handboek Calamiteiten) waarin de risico's, gevolgen en maatregelen zijn benoemd die genomen kunnen worden ter bestrijding van een calamiteit.

Om invulling te geven aan artikel 3.15 Besluit Kwaliteit Leefomgeving: het door de beheerder vast te stellen Calamiteitenplan, bedoeld in artikel 19.14 van de Omgevingswet, bevat in ieder geval:

- een overzicht van de soorten calamiteiten die zich in de watersystemen of onderdelen daarvan kunnen voordoen, waaronder een inventarisatie van de daarmee gepaard gaande risico's.

In onderstaande tabel zijn de kerntaken van het waterschap benoemd met de daaraan verbonden risico's.

TAAK	TOELICHTING	RISICO
Waterketen		
	<ul style="list-style-type: none"> - Transporteren van rioolafvalwater vanaf een hoofdrioolgemaal via (pers)leidingen naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie. - Zuiveren van afvalwater en daarna lozen op het oppervlaktewater. - Verwerken en afzetten van zuiveringsslib. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitval of ontregeling van een zuiveringstechnisch werk. - Verstoring van het zuiveringsproces. - Breuk in een rioolwater(pers)leiding. - Overstort van ongezuiverd rioolwater. - Geuroverlast.
Watersysteem		
	<p><u>Waterkwaliteit</u> De zorg voor schoon water en gezonde natuur in de oppervlaktewaterlichamen.</p>	<p>Verontreiniging van een oppervlaktewaterlichaam door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onnatuurlijke oorzaak (bijv. bluswater); - natuurlijke oorzaak (bijv. hittegolf waardoor extreme algengroei of waterschaarste waardoor vissterfte). <p>Schade aan oppervlaktewater-lichamen met natuurfuncties.</p>
	<p><u>Waterschaarste</u> Regelen en beheersen van het waterpeil in oppervlaktewaterlichamen, op een zodanige manier dat voldoende water beschikbaar is voor landbouw, veedrenking en natuur.</p>	<p>Schade aan waterstaatswerken en kunstwerken.</p> <p>Schade aan natuur, land- en tuinbouw.</p> <p>Onvoldoende grondwater.</p> <p>Blauwalg/botulisme/bruinrot.</p>
	<p><u>Wateroverlast</u> Regelen en beheersen van het waterpeil in oppervlaktewaterlichamen, op een zodanige manier dat geen wateroverlast (inundatie vanuit een oppervlaktewaterlichaam door neerslag) optreedt.</p>	<p>Schade aan gebouwen, infrastructuur, agrarisch grondgebruik of schade aan een 'overige kering' (kaden).</p>

TAAK	TOELICHTING	RISICO
	<p><u>Grondwater</u> De zorg voor de kwantiteit van het ondiepe grondwater buiten de bebouwde kom en voor het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water met uitzondering van industriële toepassingen met meer dan 150.000m³, openbare drinkwatervoorziening en bodemenergiesystemen.</p> <p>De zorg voor de kwantiteit van het ondiepe grondwater binnen de bebouwde kom berust bij de gemeenten. Het beheer van de grondwaterkwaliteit ligt volgens de Wet Bodembescherming bij de provincie (à gemeenten).</p>	<p>Het optreden van grondwateroverlast.</p> <p>Onvoldoende grondwater voor alle gebruiksdoeleinden.</p>
Waterveiligheid		
	<p>Het beheren, onderhouden en verbeteren van de primaire en regionale waterkeringen, inclusief de daarin gelegen kunstwerken, zodat deze voldoen aan de gestelde veiligheidsnormen.</p>	<p>Het bezwijken van de waterkering of een daarin gelegen kunstwerk, waardoor in het te beschermen gebied overstromingen ontstaan.</p>
Vaarwegen		
	<p>De uitvoering van het vaarweg- en nautisch beheer over de provinciale vaarwegen in West-Brabant.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaarwegbeheer: de aanleg en het instandhouden van de infrastructurele voorzieningen voor scheepvaart. - Nautisch beheer: het reguleren van het scheepvaartverkeer op basis van de Scheepvaartverkeerswet en het daarop gebaseerde Binnenvaart Politie Reglement (BPR). <p>Deze taak is op grond van de Verordening water Noord-Brabant (in medebewind) opgedragen aan het waterschap; de eindverantwoordelijkheid berust bij de provincie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - IJsvorming waardoor scheepvaart belemmerd wordt. - Aanvaring tussen schepen of met kunstwerk. - Te water geraakte objecten of gevaarlijke stoffen. - Gezonken schip tijdens hoogwatersituaties. - Niet functionerende bruggen of sluizen. - Te lage waterstand voor beroeps- en recreatievaart.
Bedrijfscontinuïteit		
	<p>Om de vorige kerntaken van het waterschap goed te laten verlopen is de voorwaarde dat onder andere de ICT-diensten, procesautomatisering, -informatisering en stroomvoorziening in orde zijn maar ook dat voldoende personeel beschikbaar is om de kerntaken te continueren.</p>	<p>Verstoring of uitval van belangrijke bedrijfsprocessen zoals beheren, onderhouden, bedienen, bouwen, maar ook uitval van bestuurlijke en managementprocessen.</p>

Tabel 2: kerntaken met risico's

Externe risico's

Naast de risico's die zijn verbonden aan de kerntaken van het waterschap zijn er in het beheergebied van waterschap Brabantse Delta ook objecten van derden met een verhoogd risico of grote impact.

Een belangrijke risicocategorie vormen de bedrijven die grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen produceren, gebruiken of op- en overslaan. Deze bedrijven vallen onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO-bedrijven).

Een ander risico vormt de verkeersinfrastructuur zoals het wegennet, spoorwegen, vliegvelden en havens.

Ongewone voorvallen op dergelijke locaties vragen extra alertheid. Bij een ongeval kunnen namelijk schadelijke stoffen in de afvalwaterketen en/of het oppervlaktewatersysteem terecht komen. Een ongeval kan ook een

bedreiging vormen voor een nabijgelegen object van het waterschap en de daarbij mogelijk aanwezige mensen.

3 VOORBEREIDEN OP EEN CALAMITEIT

De voorbereiding is onderdeel van de vierde schakel in het Strategisch Crisis Management ([zie paragraaf 1.4](#)). Onder de voorbereiding verstaan we alle activiteiten die nodig zijn om bij een calamiteit doeltreffend te kunnen optreden zoals:

- Het opstellen en actueel houden van calamiteiten(bestrijdings)plannen en de supplementen ([par. 3.1](#));
- Het bemensen van de crisisorganisatie ([par. 3.2](#));
- Het beschikbaar stellen van de benodigde faciliteiten ([par. 3.3](#));
- Het organiseren van het leren ([par. 3.4](#));
- Het overleggen en afstemmen met externe crisispartners ([par. 3.5](#)).

De activiteiten in de voorbereiding worden door de adviseurs crisisbeheersing vanuit hun reguliere werk gecoördineerd en uitgevoerd. Daardoor wordt de samenhang en de kwaliteit van het proces Crisisbeheersing geborgd. Door externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering, veranderende Wet- en Regelgeving, verwachtingen van onze omgeving en samenwerking op internationaal, nationaal en regionaal niveau, is het belang van goede voorbereiding gegroeid.

3.1 Planvorming

Handboek Calamiteiten

Het Handboek Calamiteiten bestaat uit 3 delen:

1. Calamiteitenplan;
2. Meerdere Calamiteitenbestrijdingsplannen;
3. Meerdere Supplementen.

Calamiteitenplan

De basis van de calamiteitenzorg is beschreven in het voorliggende Calamiteitenplan. Hierin staat op hoofdlijnen beschreven op welke wijze het waterschap de voorbereiding op en bestrijding van calamiteiten en crises ter hand neemt. Ook is vastgelegd op welke risico's het waterschap Brabantse Delta zich voorbereidt, hoe het waterschap is georganiseerd tijdens calamiteiten, hoe het daarbij samenwerkt met netwerkpartners en wat het wettelijk kader is inclusief de verleende mandaten.

Het Calamiteitenplan is opgesteld en ingedeeld op basis van het Strategisch Crisis Management, waarvan de drie ketenschakels voorbereiden, bestrijden en (gedeeltelijk) herstellen vallen onder het proces Crisisbeheersing. In [paragraaf 1.4](#) wordt uitgebreid ingegaan op het Strategisch Crisis Management.

Calamiteitenbestrijdingsplannen

Ter ondersteuning van de betrokken calamiteitenbestrijders is voor elk van de belangrijkste risico's van het waterschap een calamiteitenbestrijdingsplan opgesteld, als aanvulling op het Calamiteitenplan.

De calamiteitenbestrijdingsplannen zijn bedoeld voor de uitvoerende en coördinerende medewerkers van waterschap Brabantse Delta die een rol spelen tijdens de ondersteuning en bestrijding van een calamiteit. Deze bieden een leidraad voor het handelen tijdens een calamiteit.

In elk calamiteitenbestrijdingsplan is onder andere beschreven wat de specifieke risico's, gevolgen en de te nemen bestrijdingsmaatregelen zijn voor de scenario's. Ook zijn de specifieke afspraken met netwerkpartners benoemd.

Supplementen

De diverse supplementen (losse bijlagen) dienen ter ondersteuning van de bestrijders. Ze bevatten onder andere een overzicht van het beschikbare materieel om de verschillende calamiteiten het hoofd te bieden, de contactgegevens van de interne crisisorganisatie alsmede van de externe crisispartners.

De supplementen zijn alleen beschikbaar voor de crisisorganisatie van waterschap Brabantse Delta omdat sommige gegevens zoals telefoonnummers privacygevoelig en andere gegevens niet voor externe netwerkpartners van belang zijn.

Vaststelling

Een ontwerp van het Calamiteitenplan en de calamiteitenbestrijdingsplannen (dus zonder supplementen) is voor commentaar gezonden aan de besturen van de Veiligheidsregio binnen het beheergebied van Brabantse Delta: VR Midden- en West-Brabant (conform artikel 19.14 Omgevingswet). Vervolgens zijn de plannen vastgesteld door het dagelijks bestuur en gepubliceerd op de website van het waterschap.

3.2 Personele invulling crisisorganisatie

Voor de personele invulling van de crisisorganisatie maakt waterschap Brabantse Delta onderscheid tussen twee groepen:

1. Medewerkers die hun eigen reguliere functie vervullen:

De taken die deze medewerkers uitvoeren voor de bestrijding van een calamiteit, liggen in het verlengde van hun reguliere, functie gebonden werkzaamheden. Deze groep is veruit het grootst en bestaat uit medewerkers die worden ingezet op de operationele bestrijding van calamiteiten, waar ze van hun specifieke expertise en contactpersonen gebruik kunnen maken.

2. Medewerkers die een rol vervullen:

Bij het vervullen van een rol gaat het om taken die extra vaardigheden en competenties vergen, bovenop iemands reguliere functie-eisen. Het gaat hier om rollen in de calamiteitenteams: waterschap responsteam (WRT), waterschap operationeel team (WOT), waterschap beleidsteam (WBT) of in een crisisteam van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Deze vijftien rollen zijn beschreven in het supplement 13 het rollenboek. Daarin is vastgelegd wat van iedere rol verwacht wordt op het gebied van melden/alarmeren/op- en afschalen, leiding en coördinatie, informatievoorziening en crisiscommunicatie.

- Deze rolbeschrijvingen kunnen de rolhebbers en hun managers gebruiken bij hun plannings- en beoordelingsgesprekken;
- Daarnaast bieden ze input bij de werving en selectie van nieuwe medewerkers met een rol in de crisisorganisatie;
- De verantwoordelijkheid voor het personeel verplaatst niet bij een calamiteit. Deze blijft bij de managers van de reguliere organisatie.

Bereikbaarheid en beschikbaarheid

De crisisorganisatie kan alleen effectief functioneren als de benodigde medewerkers binnen korte tijd bereikbaar en beschikbaar zijn, ook buiten kantooruren. Voor enkele sleutelrollen waarvan de bereikbaarheid en beschikbaarheid 100% geborgd moeten zijn, is een wachtdienstregeling opgezet.

De calamiteitenrollen waarvan de bereikbaarheid en beschikbaarheid niet 100% gegarandeerd hoeven te zijn, hanteren een belpiket of een bellijst. Mocht dit echter tot problemen leiden dan kan alsnog worden gekozen voor een wachtdienst voor deze rollen.

Daar waar toch knelpunten optreden in de beschikbaarheid van personeel is het de verantwoordelijkheid van de managers van de betrokken calamiteitenbestrijders om samen tot een oplossing te komen. Als dat niet lukt, besluit de secretaris-directeur. Indien deze normale werkwijze toch tot onvoldoende bezetting leidt, heeft het dagelijks bestuur op basis van de CAO 'Werken voor waterschappen' de bevoegdheid om medewerkers tijdelijk te verplichten werkzaamheden te verrichten die niet tot zijn/haar functie behoren of medewerkers aan te wijzen om verplicht deel uit te maken van de crisisorganisatie, met alle daarbij behorende rechten en plichten.

In het hoofdstuk Wachtdienst van het [personeelshandboek](#) lees je de personele spelregels over wachtdienst die gelden bij waterschap Brabantse Delta.

Arbeidstijdenwet

In de [Arbeidstijdenwet hoofdstuk 5](#) staat hoelang een werknemer per dag en per week mag werken en wanneer die recht heeft op pauze of rusttijd. Als een werknemer opgeroepen wordt en aan het werk moet, telt dat als arbeidstijd. Het is de verantwoordelijkheid van de managers om toe te zien op de Arbeidstijdenwet.

Veiligheid

Bij iedere gebeurtenis of calamiteit draagt het waterschap zorg voor veilige werkomstandigheden. Dit geldt voor de eigen medewerkers, maar ook bij opdrachtverstrekking aan externe partijen. Hiervoor gelden de van toepassing zijnde instructiekaarten uit het "[Handboek Veilig Werken](#)" op Spraakwater.

3.3 Faciliteiten

Digitale beschikbaarheid

Ieder die een rol heeft in de calamiteitenbestrijding van het waterschap beschikt over een mobiele telefoon en/of een tablet/laptop waarop 'het Handboek Calamiteiten' zowel online als offline te raadplegen is. De medewerkers met een rol dienen zelf de 'online bestanden' te downloaden en deze dus offline beschikbaar te maken. Om deze bestanden te downloaden wordt doorverwezen naar de Spraakwatergroep '[WSBD Crisisbeheersing Brabantse Delta](#)'. Hier kan het document 'handleiding documentatie crisisbeheersing' geraadpleegd worden.

Calamiteitenmateriaal

Brabantse Delta

In het Supplement Materiaal en Materieel is aangegeven welk materiaal en materieel waterschap Brabantse Delta beschikbaar heeft voor het bestrijden van calamiteiten.

De managers van de reguliere processen Onderhouden (watersystemen + waterketen) en Facilitair & ICT zijn verantwoordelijk voor de aanschaf, beheer, onderhoud en het juiste gebruik van de materialen en het materieel.

Unie van waterschappen - Handboek inzet calamiteitenmateriaal waterschappen

Door de Unie van Waterschappen is een landelijk "Handboek inzet calamiteitenmateriaal waterschappen" opgesteld. Dit handboek moet bijdragen aan een betere landelijke afstemming van vraag en aanbod, in geval van binnen- of buitenlandse verzoeken om steunverlening door waterschappen. Het handboek wordt jaarlijks geactualiseerd. De documenten zijn te vinden via de website van de Unie van waterschappen:

<https://www.uvw.nl/thema/veiligheid/crisis-en-calamiteiten>.

Hulpmiddelen

Werknemers met een calamiteitenrol beschikken over:

- (Piket)telefoon, laptop en/of tablet met oplader;
- toegang tot:
  - o E-mail/internet;
  - o Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS);
  - o Handboek Calamiteiten waarin onder andere calamiteitenbestrijdingsplannen en supplementen;
  - o Kaartmateriaal, gebiedsinformatie en eigen specialistische informatie.

Calamiteitenruimten

Het centrale kantoor van het waterschap Brabantse Delta, Hof van Bouvigne te Breda, beschikt over twee calamiteitenruimten waar de benodigde voorzieningen aanwezig zijn om te vergaderen. De vergaderteams WOT en het WBT kunnen te allen tijde beschikken over deze twee ruimten. Als er geen calamiteit is fungeren deze als normale vergaderruimten. Het WRT vergadert bij de plaats van het incident (de bron). Daarnaast beschikt het waterschap over de centrale regiekamer (CRK). Dit is het informatie/coördinatiecentrum tijdens een calamiteit.

Noodcommunicatievoorziening

In de calamiteitenruimte is een noodcommunicatievoorziening (NCV) aanwezig die, bij uitval van de reguliere telefoonverbindingen, beschikbaar blijft. Daarmee is communicatie naar de belangrijkste crisispartners in de calamiteitenbestrijding geborgd.

Budget

Voor de kosten die samenhangen met de voorbereiding en evaluaties van calamiteiten wordt jaarlijks een budget gereserveerd. De senioradviseur crisisbeheersing is hiervoor de verantwoordelijke budgethouder. Voor de kosten die gepaard gaan met het daadwerkelijk bestrijden van een calamiteit worden eveneens budgetten gereserveerd; die budgetten vallen onder de verantwoordelijkheid van de managers in de reguliere organisatie van het waterschap.

3.4 Leren

De leercatalogus OTOTEL beschrijft op hoofdlijnen op welke wijze de crisisorganisatie zich het komende jaar (2024) doormiddel van opleidingen, trainingen, oefeningen, testen, evalueren en leren (OTOTEL) voorbereidt op calamiteiten. Op basis van dit plan wordt elk jaar het definitieve jaarlijkse programma ingevuld en uitgevoerd. De leeractiviteiten zijn gericht op kennis, vaardigheden en gedrag van mensen met een calamiteitenrol.

Om de afstemming van bestrijdingsactiviteiten op zowel strategisch als uitvoerend niveau tussen het waterschap en andere overheden of bestrijdingsorganisaties te beproeven, worden (conform artikel 19.14 Omgevingswet) trainingen en oefeningen gehouden in doeltreffend optreden bij calamiteiten. De oefeningen variëren in omvang en soort. Bijvoorbeeld oefeningen waarbij onderdelen van de plannen worden getest of waarbij het functioneren van de leiding van de calamiteitenbestrijding en alle daarbij betrokken functionarissen getest worden. Hierbij worden vaak ook gemeenten of andere crisispartners betrokken. Aan de hand van evaluaties ([par. 5.2](#)) worden zo nodig aanpassingsvoorstellen gedaan voor de procedures, de planvorming, het leerprogramma of worden adviezen gegeven over de risicobeheersing (reguliere processen).

3.5 Netwerkpartners

Een goede samenwerking met andere overheden, organisaties en bedrijven is in alle gevallen noodzakelijk bij de integrale bestrijding van calamiteiten. Deze organisaties vormen samen een netwerk. Onderdeel van de voorbereiding is contacten leggen en afspraken maken met netwerkpartners.

Binnen de crisisbeheersing is ook duidelijkheid over operationele en bestuurlijke verantwoordelijkheden van essentieel belang. De [bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing](#) brengen in beeld wie welke bestuurlijke verantwoordelijkheden, verplichtingen en bevoegdheden heeft. Deze bestuurlijke netwerkkarten zijn aanvullend aan dit calamiteitenplan.

Naast bestuurlijke Netwerkkarten zijn er ook Bevoegdheidschema's: er is een [bestuurlijke Netwerkaart 3 - Oppervlaktewater en waterkering](#), en een [Bevoegdheidschema 4 – Oppervlaktewater en waterkering](#).

Door het bestuurlijke en operationele niveau met elkaar te verbinden is horizontaal en verticaal zichtbaar welke partijen een rol spelen in de crisisbeheersing.

Het netwerk waarmee het waterschap van doen heeft, is onder te verdelen in twee groepen:

- a) de algemene keten (waterschappen werken nauw samen met de algemene keten maar is hier geen onderdeel van);
- b) de functionele keten waterbeheer.

a) De algemene keten

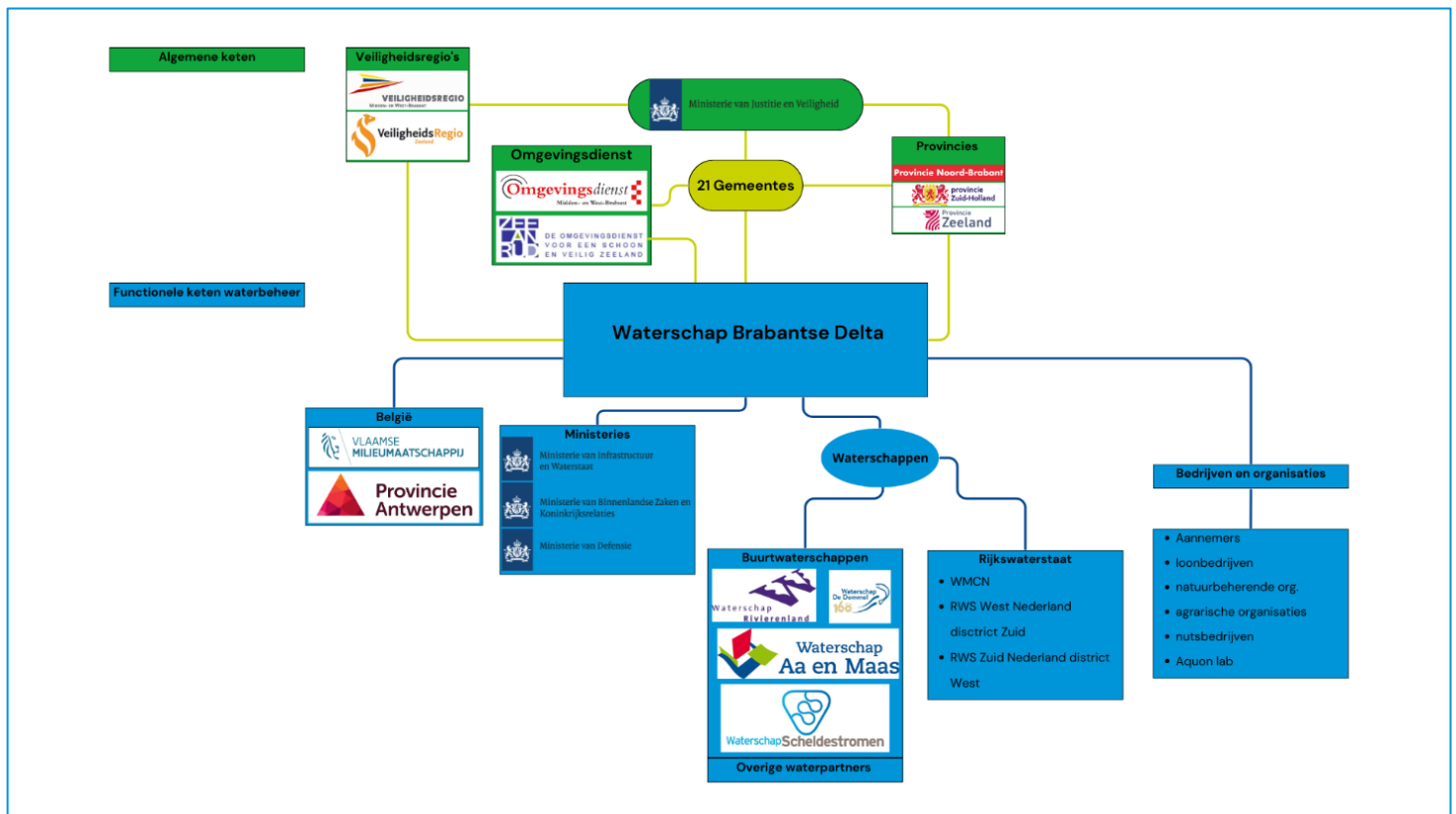
Overheden binnen de algemene keten zijn verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Onder de algemene keten vallen onder andere het Ministeries van Justitie en Veiligheid, de provincies met Omgevingsdiensten, de veiligheidsregio's en de gemeenten (zie figuur 5).

Veruit het grootste deel van het beheergebied van Brabantse Delta valt binnen de grenzen van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant. Alleen de rioolwaterzuiveringsinstallatie te Bath ligt binnen de grenzen van de provincie Zeeland, de Veiligheidsregio Zeeland en de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland.

De veiligheidsregio's voeren de regie op de regionale crisiszorg. Afstemming en samenwerking met de veiligheidsregio's is dan ook noodzakelijk zodra een calamiteit gevolgen heeft voor de openbare orde en veiligheid. Het waterschap haakt aan door intensief en regulier samen te werken en goede contacten te onderhouden met de veiligheidsregio's, maar ook met gemeenten en omgevingsdiensten. Dit maakt de waterschappen niet verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Het waterschap is alleen verantwoordelijk voor de functionele keten waterbeheer.

b) De functionele keten waterbeheer

Voor waterschap Brabantse Delta wordt de functionele keten waterbeheer gevormd door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat waaronder Rijkswaterstaat Zuid-Nederland en West-Nederland en het Water Management Centrum Nederland (WMCN), onze buurwaterschappen en de ondersteuning biedende bedrijven en organisaties (zie figuur 5). Binnen het WMCN kunnen drie commissies worden geactiveerd die het landelijk waterbeeld opstellen: de Landelijke Coördinatiecommissies Waterverdeling (LCW), Overstromingsdreiging (LCO) en Milieuverontreiniging Water (LCM). Bij grensoverschrijdende calamiteiten vindt informatie-uitwisseling en afstemming plaats met de waterbeheerders in België.

Figuur 5: schematische weergave van netwerkpartners calamiteitenorganisatie waterschap Brabantse Delta

3.6 Bijstand en steunverlening

Met aannemers is preparatief geregeld - door afgesloten (waakvlam)overeenkomsten onder verantwoordelijkheid van het proces Onderhouden – dat de benodigde calamiteitenbestrijdingsmiddelen voor het waterschap beschikbaar zijn.

Met laboratorium Aquon is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Daarin staan afspraken over hun 24/7 bereikbaarheid voor het nemen van gevraagde water(bodem)monsters bij calamiteiten, het aanleveren van monsters door het waterschap en het rapporteren van de gevraagde analyseresultaten.

Militaire steunverlening in het openbaar belang

De minister, Commissaris van de Koning, burgemeester of dijkgraaf kunnen een bijstandsverzoek indienen om gebruik te maken van militaire middelen. Dit kan alleen wanneer het bestuursorgaan zelf niet, niet tijdig of niet afdoende in het gevraagde kan (laten) voorzien. De aanvraag wordt door of namens het betreffende bestuursorgaan (digitaal) gericht aan het LOCC. Het LOCC beoordeelt de capaciteitsbehoefte en stuurt de aanvraag vervolgens door naar het Defensie Operatie Centrum.

De Catalogus Nationale Operaties 2022 is bij 14.1.1. Militaire Bijstand op grond van de Wet veiligheidsregio's en bij 15.7 Militaire Steunverlening in het openbaar belang beschreven. Dit zijn twee verschillende procedures: waterschappen kunnen niet alleen rechtstreeks, met ondersteuning van de RMOA en RMBA militaire steunverlening bij Defensie aanvragen. Waterschappen kunnen via de voorzitter van de veiligheidsregio, met ondersteuning van de RMOA of RMBA, ook bijstand van Defensie op grond van de Wet veiligheidsregio's aanvragen. In bijlage 14b van de Catalogus Nationale Operaties is een schema Aanvraag militaire bijstand in het kader van Wet veiligheidsregio's opgenomen. In bijlage 14g is een schema Aanvraag in het kader van de Regeling Militaire Steunverlening in het openbaar belang opgenomen.

Calamiteitenmateriaal (andere) waterschappen

Op grond van het bijgevoegde in 2023 geactualiseerde Handboek bijstand waterschappen, dat op 28 mei 2023 door de Commissie Bestuurlijke Zaken, Communicatie en Financiën van de Unie van Waterschappen (UvW) is vastgesteld, kunnen waterschappen bijstand met mensen en middelen aanvragen van andere waterschappen via de pikettelefoon van de Unie van Waterschappen. Team Nationaal van het Waterschaps Hulp Team (WHT) van de Unie van Waterschappen wordt dan geactiveerd, maakt een activiteit van de bijstandsaanvraag in LCMS aan en vraagt de andere waterschappen dan of zij, na eigen interne risicobeoordeling, in de bijstandsaanvraag met bepaalde mensen en middelen kunnen voorzien.

Bijstand aanvragen

Indien inzet nodig is van andere waterschappen wordt contact gezocht met het WHT van de UvW onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter WOT. De bijstandsaanvraag wordt dan door het WHT van de UvW overeenkomstig de procedure beschreven in het Handboek bijstand waterschappen in behandeling genomen. Het definitieve besluit over het wel of niet beschikbaar stellen van mensen en/of middelen ligt bij de betreffende waterschappen zelf. De coördinator hulptroepen coördineert de inzet en ondersteuning van mensen en middelen die voor bijstandverlening door andere waterschappen, LOCC en/of Defensie aan waterschap Brabantse Delta worden aangeboden. Zie supplement 13 Rollenboek voor meer informatie over de rol: Coördinator hulptroepen.

Beoordelen inkomende bijstandsaanvragen

Een inkomende bijstandsaanvraag kan binnenkomen in de situatie dat het waterschap:

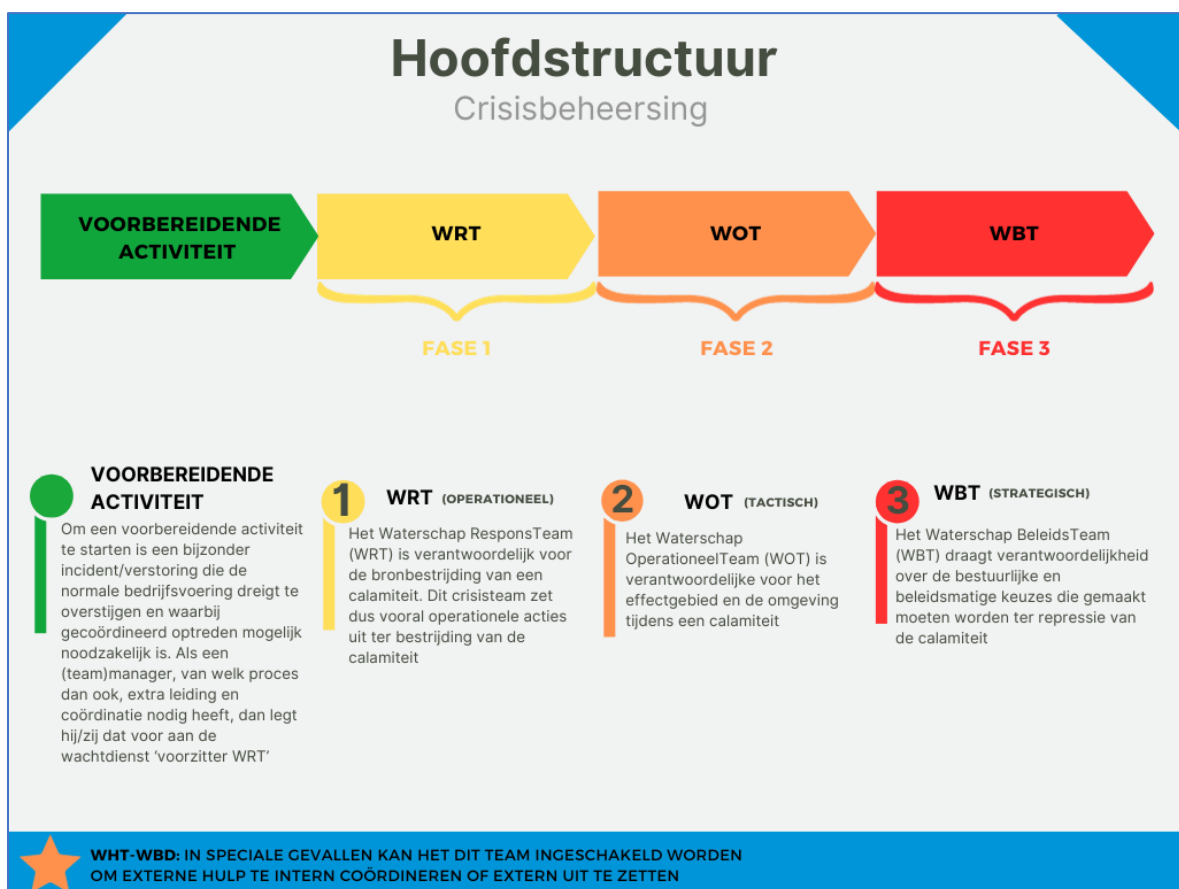
- *niet is opgeschaald*: de beslissingsbevoegdheid ligt in eerste instantie bij de dienstdoende WOT-VZ die de gevraagde capaciteit kan leveren;
- *wel is opgeschaald*: de beslissingsbevoegdheid ligt in eerste instantie bij de WOT-VZ. Als het verzoek leidt tot interne knelpunten in de procesvoering of in de calamiteitenbestrijding, maar het verzoek dient een groot maatschappelijk belang en kan niet door andere waterschappen worden ingevuld, vindt besluitvorming plaats door de secretaris-directeur of zo nodig op bestuurlijk niveau.

4 WERKWIJZE TIJDENS EEN CALAMITEIT (STRUCTUUR EN WERKWIJZE)

4.1 Hoofdstructuur

De crisisorganisatie is het deel van de organisatie dat in actie komt wanneer er sprake is van een (dreigende) calamiteit. De crisisorganisatie van Brabantse Delta bestaat uit drie calamiteitenteams. Elk team en elke rol heeft eigen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Afhankelijk van de aard van de calamiteit en het opschalingsniveau kan beslist worden welke calamiteitenteams ingezet worden, in het onderstaande figuur wordt de hoofdstructuur van de crisisorganisatie weergegeven.

In bijzondere gevallen is er ook een waterschap hulpteam-Brabantse Delta (WHT-BD).

Figuur 6: Hoofdstructuur van de crisisorganisatie (waterschap Brabantse Delta, 2023)

4.2 Voorbereidende activiteit en fasering

Vorbereidende activiteit

Het criterium om een voorbereidende activiteit te starten is een bijzonder incident/verstoring die het normale bedrijfsproces dreigt te overstijgen en/of waarbij gecoördineerd optreden mogelijk noodzakelijk is. Als een (team)manager, van welk proces dan ook, extra leiding en coördinatie nodig heeft, dan legt hij/zij dat voor aan de wachtdienst 'voorzitter WRT' conform het melden en alarmeren. De voorzitter WRT ontvangt de melding en overlegt met de voorzitter WOT welk crisisteam (WRT of WOT) 'passend' is voor dit incident. Afhankelijk van het incident/verstoring kan de voorzitter WRT of WOT de benodigde kernrollen en adviseurs activeren. Het informatiemanagement proces wordt opgestart en de crisisorganisatie wordt op voorhand

gealarmeerd/geïnformeerd conform het melden en alarmeringsproces. Een voorzitter WRT of WOT zal dit overleg coördineren afhankelijk voor welke fasering is gekozen. In LCMS wordt een voorbereidende activiteit aangemaakt door de desbetreffende informatiecoördinator (WRT/WOT). Op die manier kunnen betrokkenen sneller handelen wanneer de crisisorganisatie daadwerkelijk wordt opgeschaald.

Fasering

Calamiteiten verschillen in aard en omvang. De organisatie die een calamiteit bestrijdt, past zich daarop aan. Dit gebeurt gefaseerd en heet opschaling. Bij opschaling verandert het aantal ingezette teams of rollen en wijzigt de aansturing. De fasen heten coördinatiefasen en zijn gebaseerd op de behoefte aan coördinatie.

De coördinatiebehoefte is afhankelijk van vier criteria:

1. Het dreigingsniveau, de impact van de calamiteit bij de bron en in het effectgebied;
2. De bestuurlijke betrokkenheid, voor afstemming met partners en gebruik van de bijzondere bevoegdheden;
3. De financiële gevolgen, de geschatte kosten van de ontstane schade en voor de bestrijding;
4. De crisiscommunicatie en media-aandacht, om te informeren en beantwoorden van persvragen.

De crisisorganisatie van waterschap Brabantse Delta onderscheidt bij de opschaling drie coördinatiefasen en een voorbereidende fase.

Coördinatiefase:	Vorbereidende activiteit	Coördinatiefase 1	Coördinatiefase 2	Coördinatiefase 3
Coördinatie door:	Door een generieke voorzitter (WRT of WOT)	Waterschap Respons Team (WRT)	Waterschap Operationeel Team (WOT)	Waterschap Beleidsteam (WBT)
Doel:	Totaaloverzicht van een mogelijke calamiteit	Bronbestrijding op uitvoerend niveau	Effectbestrijding op tactisch niveau	Effectbestrijding op strategisch beleidsniveau
Bevoegdheid opschalen naar en afschalen uit:	Niet van toepassing	Voorzitter WRT	Voorzitter WOT	Voorzitter WBT
Samenstelling teams:	Ter voorbereiding WRT WOT			
Voorzitter	X X	X	X	X
Informatiecoördinator (ICO)	X X	X	X	X
Adviseur crisisbeheersing	* X	*	X	X
Adviseur ambtelijke organisatie (S-D)	- -	-	-	X
Adviseurs vakinhoudelijk	X X	X	X	-
Sr. Adviseurs/managers	- X	-	X	-
Adviseur juridisch	- X	-	X	X
Adviseur communicatie	* X	*	X	X
Adviseur scenarioanalyse	- X	-	X	-
Adviseur netwerkanalyse	- X	-	X	-
GEO-informatiemedewerker (GIM'er)	X X	X	X	-

* Is telefonisch voor advies beschikbaar en kan in overleg ter plaatse komen.

Tabel 3: opschalingsprotocol Brabantse Delta

4.3 Crisismanagementprocessen

Voor een goede bestrijding van calamiteiten is het noodzakelijk dat de crisisorganisatie aan een aantal basisvereisten voldoet. Het gaat daarbij om de volgende vier kritische processen van de crisisbeheersing en die in dit hoofdstuk verder zijn uitgewerkt:

1. Melding en alarmering;
2. Op- en afschaling;

3. Leiding en coördinatie;
4. Informatiemanagement.

Het proces crisiscommunicatie en samenwerken zijn niet vastgelegd in de Basisvereisten Crisismanagement, maar Brabantse Delta geeft extra aandacht vanuit de gedachte dat een goede communicatie en samenwerking ook een vereiste zijn bij de bestrijding van calamiteiten.

4.3.1 Melding en alarmering

Melding

Het waterschap is 24 uur per dag bereikbaar voor het ontvangen van meldingen over incidenten en (dreigende) calamiteiten. De melding kan komen uit de interne of een externe organisatie (particulier, bedrijf, instantie of de Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK) van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant). De GMK stuurt het waterschap via een pager alle meldingen over water gerelateerde incidenten en calamiteiten. Streeftijd van opkomst bedraagt maximaal 30 minuten voor een commando plaats incident (COPI) en maximaal 60 minuten voor de calamiteitenteams van het waterschap Brabantse Delta (WRT, WOT en WBT).

De melding over de (dreigende) calamiteit gaat te allen tijde binnen 15 minuten naar de (team)manager van het (meest) betrokken bedrijfsproces. Indien deze niet bereikbaar/beschikbaar is dan belt de medewerker naar de wachtdienst van de operationele- of zuiveringswacht. De melder informeert over de aard van de melding (van wie en wanneer de melding binnenkwam) en over de aard van de (dreigende) calamiteit zoals locatie, omvang en mogelijke gevolgen.

Alarmering van de crisisorganisatie

1. Nadat de (team)manager (bij afwezigheid de operationele- of zuiveringswacht) door de melder is gealarmeerd vormt deze een eerste beeld van aard en omvang van het incident, indien nodig op de plaats van het incident;
2. Als de (team)manager (bij afwezigheid de operationele- of zuiveringswacht) inschat dat hij/zij extra leiding en coördinatie nodig heeft voor de bestrijding van een ongewoon voorval, dan alarmeert hij/zij de crisisorganisatie. Dat doet hij/zij door contact op te nemen met de voorzitter van het Waterschap Respons Team (WRT);
3. De voorzitter WRT kan besluiten tot opschaling van de calamiteitenorganisatie.

Alle alarmeringen gebeuren – zo mogelijk - binnen 15 minuten zodat de gealarmeerden – zo mogelijk - binnen 60 minuten hun bestrijdingstaken moeten kunnen uitvoeren.

De verdere alarmering van de calamiteitenorganisatie is schematisch weergegeven in figuur 7.

Een gedetailleerde opsomming van de taken met betrekking tot melden en alarmeren voor de rollen in de calamiteitenorganisatie is vastgelegd in het supplement 13 Rollenboek.

Verschil tussen informeren en alarmeren

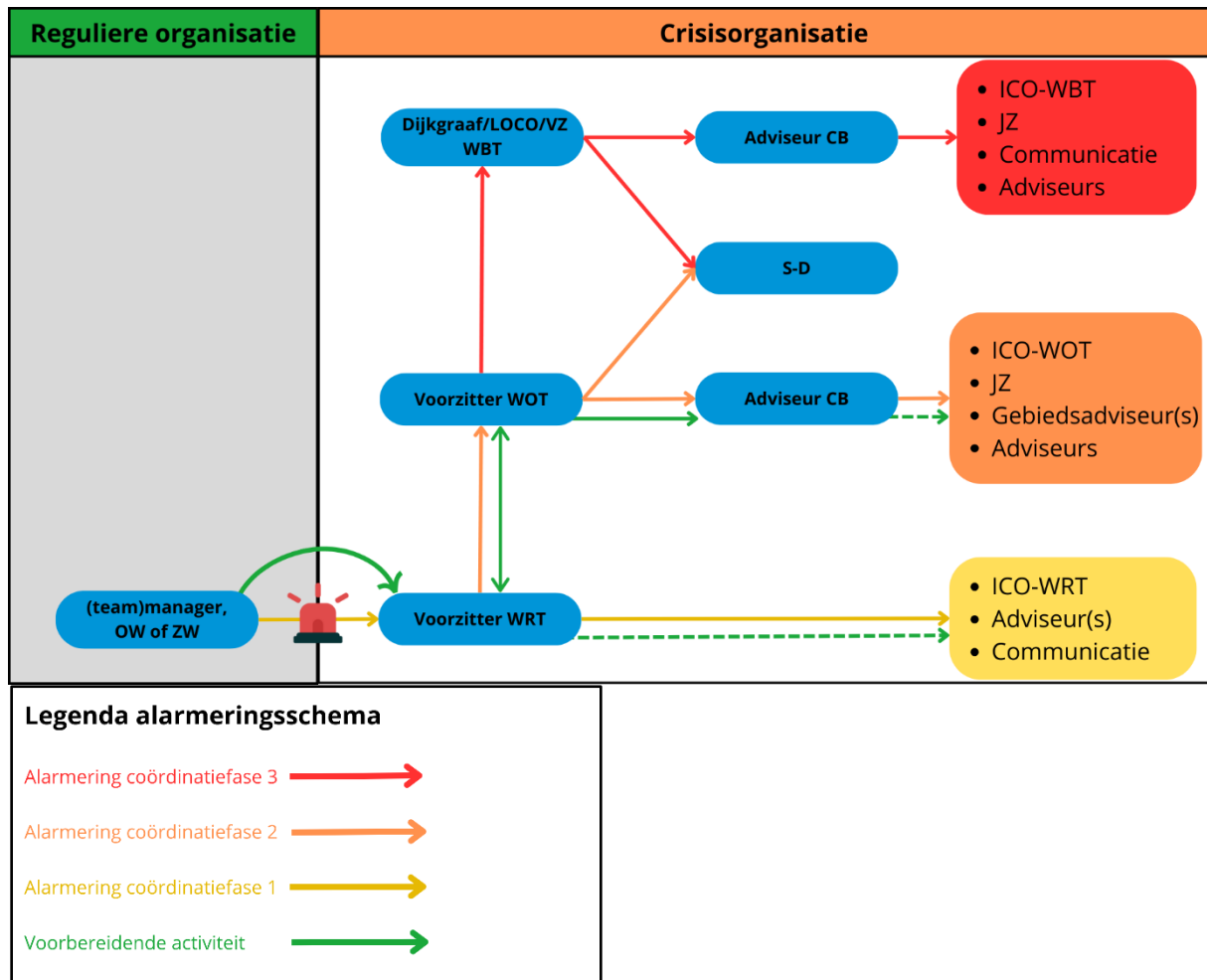
Het verschil tussen informeren en alarmeren is dat er bij informeren alleen informatie overgedragen wordt met betrekking tot een opschaling en dus een calamiteit. Wanneer er gesproken wordt over een alarmering wordt er beroep gedaan op een calamiteitenrol. Er wordt dan van de opgeroepen persoon verwacht om acties uit te voeren en een bijdrage te leveren aan de calamiteitenbestrijding.

Informeren van interne organisatie

Als de crisisorganisatie van het waterschap een voorbereidende activiteit organiseert of is opgeschaald dan:

- zorgt de voorzitter WRT voor het informeren van de voorzitter WOT en communicatie;
- zorgt de voorzitter WOT voor het informeren van adviseur CB, de secretaris-directeur en de (LOCO) dijkgraaf;
- zorgt de adviseur crisisbeheersing voor het informeren via mail aan de:
  - Adviseur Veiligheid, risicopreventie en arbeidsomstandigheden;

- Adviseur verzekeringen;
  - Adviseurs financiën.
- En het telefonisch informeren van de gebiedsadviseur(s) van betrokken gemeente(n).
- de secretaris-directeur het informeren van de programmadirecteur(en);
  - de dijkgraaf voor het informeren van de portefeuillehouders.

Figuur 7: alarmeringsprocedure van de calamiteitenorganisatie Brabantse Delta

Alarmering van interne organisatie

Wanneer het waterschap een voorbereidende activiteit instelt dan gaat de voorzitter WRT in overleg met de voorzitter WOT en schat in welk crisisteam (WRT of WOT) 'passend' is voor dit incident. Vervolgens wordt gealarmeerd middels de passend fasering (coördinatiefase 1 of 2).

Wanneer het waterschap opgeschaald is naar coördinatiefase 1 dan alarmeert de voorzitter WRT de informatiecoördinator WRT, communicatie en de adviseurs.

Wanneer het waterschap opgeschaald naar coördinatiefase 2 dan alarmeert de voorzitter WOT de adviseur crisisbeheersing en de secretaris-directeur. De adviseur crisisbeheersing alarmeert vervolgens de informatiecoördinator WOT, adviseur juridische zaken, de gebiedsadviseur en de adviseurs.

Wanneer het waterschap opgeschaald is naar coördinatiefase 3 dan alarmeert de voorzitter WBT de adviseur crisisbeheersing en de secretaris-directeur.

De adviseur crisisbeheersing alarmeert de informatiecoördinator WBT, adviseur juridische zaken, communicatie en adviseurs. [00]

Alarmering van externen

Zodra het waterschap zich bevindt in een voorbereidende activiteit of is opgeschaald, worden de gemeente(n) waarin het bron- en effectgebied zijn gelegen, alsmede de veiligheidsregio daarover geïnformeerd. Zij kunnen dan bepalen of de calamiteit ook voor hun organisaties gevolgen heeft.

Als de crisisorganisatie van het waterschap zich bevindt in een voorbereidende activiteit of is opgeschaald dan:

- zorgt de adviseur crisisbeheersing voor het informeren van de calamiteitencoördinator van de Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK) en het Monitorings- en Signaleringspiket van de betrokken veiligheidsregio;
- zorgt de adviseur crisisbeheersing voor waarschuwing van de burgemeester(s) van de betrokken gemeente(n) via het piket van de Ambtenaren Openbare Veiligheid van de betrokken gemeenten. In coördinatiefase 3/4 wordt/worden de burgemeester(s) geïnformeerd door de dijkgraaf;
- kan de dijkgraaf vanwege bepaalde omstandigheden (gevaar volksgezondheid, veiligheid van burgers, veel media-aandacht etc.) beslissen dat de veiligheidsregio verzocht moet worden om ook op te schalen. In dat geval richt de voorzitter WOT dat verzoek tot de Operationeel Leider van het ROT/veiligheidsregio.

4.3.2 Op- en afschaling

Flexibele opschaling: opschaling zonder brongebied

Bij bepaalde (dreigende) calamiteiten is het brongebied niet specifiek te duiden. Voorbeelden hiervan zijn: gebied brede wateroverlast, (dreigende) hoosbuien, extreme droogte, grootschalige stroomstoring, uitval ICT-voorzieningen, potentiële imagoschade en een pandemie. In het geval van dergelijke calamiteiten wordt de voorzitter WRT geïnformeerd, maar de voorzitter WOT neemt dan de leiding en coördinatie. Op dat moment is sprake van een (potentiële) coördinatiefase 2. De voorzitter WOT laat zich informeren en maakt een inschatting van de situatie. Op basis hiervan besluit hij al dan niet om op te schalen naar coördinatiefase 2. De opschaling van de calamiteitenorganisatie werkt vervolgens hetzelfde als bij een calamiteit met brongebied. Op het moment dat alsnog een brongebied ontstaat, wordt de voorzitter WRT in stelling gebracht en wordt een WRT ingericht.

Extra leiding en coördinatie

Het criterium om op te schalen is de afwezigheid of extra leiding en coördinatie nodig is voor een ongewoon voorval. Als een (team)manager van welk bedrijfsproces dan ook extra leiding en coördinatie nodig heeft, dan legt hij/zij dat voor aan de wachtdienst voorzitter WRT. De dienstdoende voorzitter besluit vervolgens op basis van de beschikbare informatie om wel of niet op te schalen en zo ja, wat de scope van de calamiteit is.

Het WRT richt zich op de bronbestrijding en vergadert zo dicht mogelijk bij de plaats van het incident. Dit WRT bewaakt ook de duurzame inzetbaarheid van de mensen/capaciteit en het materieel. Indien er twee WRT's actief zijn voor dezelfde calamiteit vindt er onderlinge afstemming plaats. In praktijk schaal waterschap Brabantse Delta bij een opschaling van de calamiteitenorganisatie vrij snel door van coördinatiefase 1 naar coördinatiefase 2. De incidenten die vanwege de behoefte aan extra leiding en coördinatie worden opgeschaald tot een calamiteit hebben namelijk een dusdanige impact dat een netwerk- en scenarioanalyse belangrijke hulpmiddelen zijn. Deze worden gemaakt in het WOT, dat gekoppeld is aan coördinatiefase 2.

In bijzondere situaties, afhankelijk van de aard van de melding, kan het voorkomen dat 'top-down' opgeschaald wordt. In dat geval komt het opschalen niet vanuit de reguliere organisatie maar op initiatief van de voorzitter WOT of voorzitter WBT.

Afschaling

Als de calamiteit is bestreden en de situatie het toelaat wordt de calamiteitenorganisatie afgeschaald. Het is mogelijk om gefaseerd af te schalen of in één keer naar fase 0. Na afschaling van de calamiteitenorganisatie naar fase 0 keert het waterschap terug naar het reguliere bedrijfsproces.

De voorzitters van de calamiteitenteams zijn verantwoordelijk voor een soepele overdracht van openstaande actiepunten naar de betreffende managers in de reguliere organisatie.

Daarnaast is het mogelijk dat er nog een nazorg en een herstel opgave ligt. Hiervoor zal een plan van aanpak worden opgesteld en door de voorzitter WOT en worden geaccordeerd en overgedragen aan de reguliere-/projectorganisatie, zie [hoofdstuk 5](#).

Tevens wordt gekeken naar de scope van de evaluatie (al dan niet breder dan een procesmatige evaluatie van calamiteit) en wordt aandacht besteed aan de tips en tops binnen de betrokken calamiteitenteams.

Bevoegdheid tot op- en afschalen

De voorzitter van elk calamiteitenteam is bevoegd tot opschalen naar en afschalen uit de coördinatiefase die bij dat team hoort.

Opbouw van de crisisorganisatie (calamiteitenteams)

De coördinatie van de bestrijding gebeurt voor elk van de drie coördinatiefase van het waterschap door een ander calamiteitenteam.

De samenstelling van de calamiteitenteams is afhankelijk van de coördinatiefase, de aard van de calamiteit en soms ook van de locatie van de calamiteit. Uitgangspunt bij de samenstelling is dat vanuit verschillende invalshoeken naar de calamiteit wordt gekeken. De betreffende voorzitter van het team is verantwoordelijk voor de juiste samenstelling. Alle calamiteitenteams worden ook ondersteund door vakinhoudelijke adviseurs.

Standaard ziet de samenstelling van het WRT, WOT, WBT eruit zoals in bovenstaande tabel is aangegeven.

Opschaling bij de veiligheidsregio

De algemene bestuurlijke kolom (gemeenten, provincies, veiligheidsregio's en ministeries) hanteert een andere benaming voor de opschalingsprocedure van de waterschappen. Deze procedure wordt GRIP genoemd en staat voor Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure.

De GRIP is een landelijke afspraak over de opschaling van incident- en rampenbestrijding voor professionele hulpverleners als brandweer, politie, gemeenten en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR). De procedure regelt de opschaling op operationeel niveau (op de plaats van het incident), op tactisch niveau en op bestuurlijk niveau, van gemeente tot landelijk.

Samenhang met opschaling veiligheidsregio en waterschap:

Als de veiligheidsregio is opgeschaald voor een watergerelateerde calamiteit dan:

- Opereert het waterschap in gecoördineerd verband met de andere overheidsdiensten. Dat betekent dat het waterschap ervoor zorgt dat er een adviseur (liaison) aanwezig is in het crisisteam van de veiligheidsregio (CoPI, ROT, GBT, RBT en mogelijk boven regionaal). Deze vertegenwoordiger kan worden bijgestaan door een assistent-liaison; voor de liaison(s) van het waterschap wordt *gestreefd* naar een opkomsttijd van 60 minuten.
- Hoeft de calamiteitenorganisatie van het waterschap niet op hetzelfde coördinatieniveau te zijn opgeschaald (zie figuur 'opschaling van algemene kolom en waterkolom'). Bij een dergelijke ongelijke opschaling dient ervoor te worden gezorgd dat de informatielijnen van en naar de liaisons in de algemene kolom verticaal en horizontaal blijven lopen, en dus niet van bijvoorbeeld de RBT-liaison rechtstreeks (diagonaal) naar iemand van het WOT of WRT.
- Behoudt het waterschap zijn eigen verantwoordelijkheid voor de hem toegewezen taken met betrekking tot de technische zorg voor de waterstaatswerken. Het invullen van deze taken verloopt altijd in overleg met de betrokken burgemeester(s).

De afstemming tussen de calamiteitenorganisaties van de algemene kolom en die van de waterschappen ziet er als volgt uit:

Grip	Coördinatiefase	waterschap	veiligheidsregio	Algemene omschrijving
0	0	Veldteams	Veldeenheden en motorkapoverleg	Routine / dagelijks werk
1	1	Veldteams WRT	Veldeenheden CoPI	Bronbestrijding
2	2	Veldteams WRT WOT	Veldeenheden CoPI ROT	Bron- en effectbestrijding
3	3	Veldteams WRT WOT WBT	Veldeenheden CoPI ROT GBT	Bron- en effectbestrijding In een gemeente
4	3	Veldteams WRT WOT WBT	Veldeenheden CoPI ROT RBT	Bron- en effectbestrijding In meerdere gemeenten
5	3	Veldteams WRT WOT WBT	Veldeenheden CoPI ROT en I-ROT RBT en I-RBT	Bron- en effectbestrijding In meerdere veiligheidsregio's

Tabel 4: met de opschaling van de algemene kolom veiligheidsregio's en waterschap

In het [regionaal crisisplan 2023-2027 van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant](#) zijn afspraken gemaakt over de deelname van waterschapsfunctionarissen (liaisons) aan regionale crisisteams. Voor de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant geldt dat het waterschap in geval van een watergerelateerde calamiteit wordt

uitgenodigd om deel te nemen aan de regionale crisisteam.

De wijze van afstemming is uitgewerkt in het Regionaal Crisisplan van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en in de Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing.

Alle liaisons behartigen in hun team de belangen van waterschap Brabantse Delta, brengen hun deskundigheid in en adviseren het team (zie tabel 5)

GRIP-fase	Crisisteam Veiligheidsregio's	Liaisonrol in crisisteam veiligheidsregio	Rol/functie WBD
GRIP 1	Coördinatie Plaats Incident (CoPI) Er is behoefte aan multidisciplinaire coördinatie op de plaats van het incident.	Officier van Dienst Water- en Scheepvaartzorg	Teammanager (OW/ZW)
GRIP 2	Regionaal Operationeel Team (ROT) Er is behoefte aan multidisciplinaire coördinatie op tactisch niveau. Daarnaast aan ondersteuning van het CoPI of ter voorbereiding op een mogelijk incident.	Algemeen Commandant Water- en Scheepvaartzorg	Voorzitter (WOT)
GRIP 3	Gemeentelijk Beleidsteam (GBT) Er is behoefte aan multidisciplinaire coördinatie, waarbij bestuurlijke opgaven voor de burgemeester vragen om ondersteuning door een GBT.	Strategisch adviseur waterschap	Dijkgraaf
GRIP 4	Regionaal Beleidsteam (RBT) Er is behoefte aan multidisciplinaire én bestuurlijke coördinatie bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan.	Strategisch adviseur waterschap	Dijkgraaf
GRIP 5	Bovenregionaal Er is behoefte aan multidisciplinaire én bestuurlijke coördinatie bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis in meer regio's of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. De betrokken voorzitters VR besluiten dit gezamenlijk.	Strategisch adviseur waterschap	Dijkgraaf

Tabel 5: invulling door waterschap van liaisonrol in de crisisteam Veiligheidsregio

4.3.3 Leiding en coördinatie

Definitie

Onder leiding en coördinatie verstaan we een effectieve aansturing en besluitvorming rondom alle betrokken processen, sleutelfunctionarissen en uitvoerders.

Als extra leiding en coördinatie nodig is om een bijzondere gebeurtenis zo optimaal mogelijk te kunnen bestrijden, wordt de calamiteitenorganisatie opgeschaald.

Tijdens de bestrijding van een calamiteit hebben de volgende rollen een taak wat betreft leiding en coördinatie:

- De voorzitters van de calamiteitenteams;
- De adviseur crisisbeheersing;
- De Coördinator hulptroepen
- De informatiecoördinator.

Coördinator hulptroepen vanuit het waterschap hulpteam-Brabantse Delta:

Het waterschap hulpteam-Brabantse Delta coördineert de steunverlening die is afgestemd met de Unie van Waterschappen en het Landelijk Waterschap Hulpteam (WHT) en de ondersteuning van Defensie, aannemers en bijvoorbeeld vrijwilligers in opdracht van de voorzitter WOT. Het gaat over mensen (experts) en over materiaal en materieel (al dan niet met bedienend personeel) die ingezet kunnen worden in het geval van een (dreigende) maatschappelijke ontwrichting als gevolg van extreem hoogwater en overstroming, wateroverlast, watertekorten of waterverontreiniging.

Een gedetailleerde opsomming van de taken met betrekking tot leiden en coördineren voor bovengenoemde rollen is vastgelegd in de bijlage rollenboek.

Bevoegdheden

Een rol in de calamiteitenorganisatie geeft (bijna) niemand bevoegdheden. De bevoegdheden die iemand heeft vanuit de reguliere functie gaan dus tijdens een calamiteit niet mee over naar diens calamiteitenrol.

Uitzondering daarop zijn enkele mandaten waarbij een voorzitter WRT en een voorzitter WOT bepaalde bevoegdheden hebben gekregen (zie mandaatregeling). De mandaten vanuit een reguliere functie kunnen wel tijdens een calamiteit gebruikt worden.

Werkwijze

Vóór aanvang van de vergadering bepaalt de voorzitter in een vooroverleg met de adviseur crisisbeheersing en de informatiecoördinator van zijn team, wat het doel van de vergadering is.

P-BOB

Ter ondersteuning van een effectief vergaderproces hanteert waterschap Brabantse Delta de zogenaamde P-BOB-structuur. Dat houdt in dat achtereenvolgens stilgestaan wordt bij het (vergader)Proces, de Beeldvorming, Oordeelsvorming en Beslis-/Besluitvorming.

Deze P-BOB-structuur vormt ook de basis voor het vergaderrapport dat door de informatiecoördinator in het informatiesysteem LCMS-W wordt opgesteld.

Daarnaast wordt, tijdens een WRT, WOT en WBT, de P-BOB-structuur op de wand geprojecteerd en ingevuld door de adviseur crisisbeheersing bij het WOT en WBT. Doel daarvan is dat het houvast biedt voor de vergaderagenda, dat er vanuit een eenduidig beeld beslissingen worden genomen en dat iedere deelnemer wordt meegenomen in wat er besproken is.

Om de vergadertijd te verkorten wordt ernaar gestreefd om reeds kort voor de vergadering de beeldvorming op de wand in te vullen, op basis van de gegevens in het informatiesysteem LCMS-W.

Bij de start van de vergadering wordt stilgestaan bij de procesafspraken zodat het vergaderproces zo optimaal mogelijk kan verlopen. Daarbij wordt kort nagegaan of de teamsamenstelling juist is, of ieders rol aan tafel

duidelijk is, wat het doel van de vergadering is (welke problemen er zijn), er worden afspraken gemaakt over ieders telefonische bereikbaarheid en de eindtijd wordt gepland.

Tijdens de beeldvorming worden alle feiten, genomen maatregelen en verwachtingen benoemd en er wordt een tijdslijn uitgezet van de belangrijkste momenten. Daarnaast wordt een netwerkanalyse gemaakt waarbij de interne betrokkenen en externe partners worden benoemd met de rol die zij hebben in de betreffende calamiteit. Daarna wordt een knelpuntenanalyse gemaakt waaraan veelal een prioritering wordt gekoppeld.

Tijdens de oordeelsvorming worden per knelpunt alle mogelijke oplossingen benoemd met de voor- en nadelen ervan.

Tenslotte wordt tijdens de beslis-/besluitvorming een overzicht gemaakt van de genomen beslissingen, besluiten en over de afgesproken acties.

Integrale aanpak

Om de nadelige gevolgen van een calamiteit zoveel mogelijk te beperken is het noodzakelijk dat er vanuit alle mogelijke invalshoeken naar gekeken wordt. Dus niet alleen kijkend naar de gevolgen van de calamiteit voor één proces maar ook naar de uitstraling naar andere kerntaken en processen zoals communicatie, financiën, juridische zaken, personeel, veiligheid etc.

Bedrijfswaardenmodel

Voor een goede beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming worden in opdracht van het WOT scenarioanalyses gemaakt. De analyses richten zich op de integrale risico's en gevolgen voor de middellange en lange termijn, waarbij wegingsvarianten aan de hand van het bedrijfswaardenmodel worden toegepast.

Bedrijfswaardenmodel waterschap Brabantse Delta	
Compliance	Voldoen aan afspraken en wettelijke verplichtingen.
Financieel gezond	Op orde hebben en houden van de financiën en hebben van lage maatschappelijke kosten.
Continuïteit	Op orde hebben en houden van de bedrijfszekerheid.
Imago	Een positief beeld hebben en houden bij belanghebbenden.
Duurzaam	Een positieve impact op klimaat, milieu en biodiversiteit.
Omgevingsgericht	De (leef)omgeving staat centraal.

Tabel 6: bedrijfswaardenmodel waterschap Brabantse Delta

4.3.4 Informatievoorziening

Onder informatievoorziening verstaan we het borgen van de informatie die nodig is voor het leiden en coördineren van een calamiteit, zoals de feiten en omstandigheden van de calamiteit, de genomen of te nemen maatregelen en de genomen beslissingen en besluiten.

Netcentrisch werken

De calamiteitenorganisatie van waterschap Brabantse Delta hanteert de netcentrische werkwijze om informatie over een calamiteit te delen. Netcentrisch werken is een manier van werken, waarbij alle betrokken teams en organisaties zo snel mogelijk kunnen beschikken over hetzelfde, actuele situatiebeeld. Om het netcentrisch werken mogelijk te maken wordt gebruikt gemaakt van het Landelijk Crisis Informatie Systeem.

- Het situatiebeeld bestaat uit een multidisciplinaire managementsamenvatting van alle beschikbare informatie met een geografisch beeld;
- Het situatiebeeld is voor alle betrokkenen een middel om goed voorbereid een calamiteitenvergadering te starten en om een snelle beeld-, oordeel- en besluitvorming ten tijde van een calamiteit te bevorderen;
- Geautoriseerde betrokkenen kunnen zowel de voor hen relevante informatie putten uit het systeem maar ook hun eigen relevante informatie over de calamiteit in het systeem invoeren;

- Informatiecoördinatoren voeren de regie op de informatie. Zij houden continu het overzicht en beoordelen of er sprake is van niet-actuele, tegenstrijdige, onjuiste, incomplete of onduidelijke informatie.

Alle veiligheidsregio's, het Nationaal Crisiscentrum (NCC), het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) en een diverse groep crisispartners passen netcentrisch werken toe binnen hun organisatie.

Na afschaling van de calamiteit wordt het journaal dat in LCMS kan worden gegenereerd met betrekking tot de calamiteit, opgeslagen in het digitaal archief van het waterschap.

Logboeken

Iedere medewerker die betrokken is bij de bestrijding van een calamiteit wordt geacht een persoonlijk logboek in te vullen. Daarbij dienen in een tijdslijn alle activiteiten in het kader van de calamiteit, op hoofdlijnen te zijn vastgelegd zoals:

- het in ontvangst nemen en versturen van berichten (per telefoon, fax, e-mail, mondeling);
- gemaakte afspraken;
- genomen maatregelen.

Het bijhouden van zo'n logboek dient een driedelig doel:

1. Verantwoording
Het persoonlijke logboek kan een belangrijke rol vervullen in de fase van verantwoording na afloop van de calamiteit. Met behulp van de logboeken van de verschillende teamleden kan achterhaald worden op basis van welke informatie bepaalde beslissingen zijn genomen;
2. Reminder
Het is een middel om afspraken die door individuele teamleden worden gemaakt vast te leggen. Het dient dan tevens als reminder voor de deelnemers;
3. Checklist
Het is een middel op basis waarvan de deelnemers hun informatie in het WRT, WOT of WBT kunnen inbrengen. Daarmee wordt voorkomen dat belangrijke informatie, die besproken moet worden in het overleg, wordt vergeten. Deelnemers kunnen op die manier hun logboek als checklist gebruiken tijdens een overleg.

Na afschaling van de calamiteit naar fase 0 dient iedere betrokkene ervoor te zorgen dat zijn/haar logboek wordt toegevoegd aan het betreffende calamiteitendossier.

Het format logboek is als supplement opgenomen in deel 3 van het handboek calamiteiten.

4.3.5 Crisiscommunicatie

Bij een (dreigende) calamiteit is crisiscommunicatie een van de belangrijkste instrumenten om informatievoorziening, schadebeperking en betekenisgeving te organiseren.

Brabantse Delta hanteert de volgende doelstellingen van communicatie bij calamiteiten:

- onrust of paniek voorkomen door relevante doelgroepen snel van informatie te voorzien;
- openheid creëren door informatie te verstrekken over oorzaak en gevolg van de calamiteit en de acties toe te lichten die door waterschap Brabantse Delta worden genomen;
- door een adequate en efficiënte informatievoorziening vertrouwen wekken en imagoschade voorkomen.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- interne communicatie;
- externe communicatie (met publiek en media);
- functionele communicatie.

De voorzitter van een calamiteitenteam is verantwoordelijk voor de samenwerking binnen het team en bewaakt de samenwerking met andere calamiteiten-/crisisteams. Hiervoor is het belangrijk dat ieder team zich houdt aan eigen verantwoordelijkheid en relevante informatie uitwisselt met andere teams.

In de bijlage Rollenboek is de rol van de voorzitter van een calamiteitenteam op het gebied van communicatie nader gespecificeerd.

Afstemming van de voorlichting en crisiscommunicatie

Als bij een water gerelateerde calamiteit zowel het waterschap als de veiligheidsregio's zijn opgeschaald, dan vindt tussen hen ook afstemming plaats over voorlichting en communicatie. Zo nodig kan het waterschap een woordvoerder onder de coördinatie van de gemeentelijke voorlichter plaatsen en/of de gemeente van deskundig advies voorzien.

Uitgangspunt bij elke vorm van voorlichting is dat het waterschap zich richt op de waterschapsaspecten en de overige onderwerpen overlaat aan anderen. Betrokken instanties informeren elkaar vooraf en doorlopend zodat er samenhang is in de verschillende boodschappen van de verschillende crisispartners. Waar mogelijk is er een overkoepelende boodschap. Dit betekent niet dat er per se één woordvoerder is; wel dat er één verantwoordelijke is voor de uitvoering en dat er één samenhangend pakket van boodschappen is.

Een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop het waterschap invulling geeft aan de voorlichting en crisiscommunicatie en op welke wijze de afstemming met andere organisaties plaatsvindt, is weergegeven in het Supplement Communicatieplan.

4.3.6 Samenwerking

Samenwerken van belang binnen de crisisorganisatie

De afgelopen jaren zijn we als crisisorganisatie hard aan het werk geweest om de 'harde kant' van de calamiteitenbestrijding vorm te geven en zo betrouwbaar als mogelijk te maken. Dit is het door ontwikkelen van bijvoorbeeld de planvorming, netcentrisch werken en het inrichten van de wachtdiensten. Hierbij is de aandacht voor de 'zachte kant' van de crisisbeheersing minder belicht. Met de zachte kant worden de essentiële teamgerichte competenties bedoeld. De kennis, houding en het gedrag die de teams verder helpen, op inhoud en proces. Het gaat over cognitieve en sociale competenties gericht op samenwerking en communicatie. Het gaat over soft skills, zoals het ook wel wordt genoemd, naast de hard skills, de functionele, inhoudelijke of vaktechnische vaardigheden. Beide zijn nodig om effectief een calamiteit te kunnen bestrijden.

De moeilijkheid van de dynamieken omgeving, gecompliceerde vraagstukken, human factors en omgevingsfactoren maken dat een juiste en veilige samenwerking bouwstenen zijn voor crisisteams in deze uitdagende tijden. Bij het bestrijden van een calamiteit wordt de aandacht gelegd op *wat* het crisisteam doet maar we gaan ons meer focussen op *hoe* het crisisteam dit doet. Dit doen we bijvoorbeeld door TRM-trainingen te organiseren voor collega's met een crisisrol en bij (calamiteiten)oefening ook te evalueren op de zachte competenties van de deelnemers.

5 WERKWIJZE NA EEN CALAMITEIT (NAFASE)

Definitie van de nafase

De nafase is het traject dat het waterschap doorloopt om na een calamiteit terug te keren naar de normale situatie en om die situatie te verbeteren. In de nafase handelt het waterschap de gevolgen van de calamiteit af en evalueert om te leren en te blijven ontwikkelen.

Voor de nafase wordt de werkwijze aangehouden, die binnen het onderdeel “herstellen” van Strategisch Crisismanagement is voorbereid. Deze werkwijze omvat diverse activiteiten die na afschaling van de calamiteit uitgevoerd worden gericht op herstellen, evalueren en nazorg, namelijk:

Figuur 8: herstellen, evalueren en nazorg (Brabantse Delta, 2023)

De voorzitters van de calamiteitenteams zijn verantwoordelijk voor een soepele **overdracht van de leiding en coördinatie** van de crisisorganisatie naar de reguliere organisatie, inclusief aandachtspunten voor het herstel. Daarom besteedt ieder calamiteitenteam in het laatste overleg nadrukkelijk aandacht aan herstel of nazorg. Direct na afschaling naar fase 0 (reguliere bedrijfsvoering) stelt de voorzitter WRT en/of de voorzitter-WOT, met ondersteuning van het proces crisisbeheersing, een overdrachtsdocument op met daarin de volgende punten:

- a. datum en reden van op- en afschaling;
- b. aandachtspunten voor communicatie met in- en externen over de nasleep van de calamiteit (1.1);
- c. eerste inzicht in de herstelopgave, voor zover dit nog niet was gestart tijdens het bestrijden (1.2);
- d. aandachtspunten voor de nazorg aan medewerkers, die bij de calamiteitenbestrijding betrokken zijn geweest (3.1);
- e. aandachtspunten voor nazorg materieel/materiaal;
- f. aandachtspunten voor juridische en financiële afhandeling van (schade)claims, verhalen van kosten, behandelen van bezwaar en beroep en het rechtvaardigen van het gevoerde beleid (3.3).
- g. aandachtspunten voor andere bij de calamiteit betrokken processen (2.2);
- h. aandachtspunten voor netwerkpartners, zoals “losse eindjes” om af te wikkelen, meestal door de getroffen gemeente.

5.1 Herstellen

Onder herstellen valt bijvoorbeeld het herstellen van schade aan een waterstaatswerk of opruimwerk bij een verontreinigd oppervlaktewater. Aandachtspunten hierbij zijn:

- de beheerders van door de calamiteit beschadigde object geven opdracht tot en zien toe op de uitvoering van herstelwerkzaamheden door aannemers;
- de herstelwerkzaamheden qua omvang, doorlooptijd en kosten dienen buiten de scope van het reguliere werk te vallen;
- externe partijen benaderen voor bijvoorbeeld psychosociale nazorg, extern evaluatieonderzoek, juridische advisering en ondersteuning, het voorbereiden van herstelwerk;
- de noodzaak om beschadigde relaties met getroffen burgers, bedrijven, belangenorganisaties en andere overheden te herstellen.

Het is aan de reguliere organisatie om in het kader van Strategisch Crisismanagement **voorafgaand** aan een calamiteit hierover na te denken, zodat tijdens of na een calamiteit het herstellen zo soepel en spoedig mogelijk kan worden opgepakt:

- herstelstrategie: gaan we voor building back better, of voor zo spoedig mogelijk herstel?
- waar ligt de knipt tussen herstellen via reguliere organisatie en wanneer pakken we herstel projectmatig op?
- hoe organiseren en coördineren we het herstel?

Vanuit het proces crisisbeheersing wordt gevraagd en ongevraagd ondersteuning en samenwerking geboden, mede vanwege het borgen van **overdragen leiding en coördinatie en borgen openstaande acties**.

5.2 Evalueren

Wanneer

Opgeschaalde calamiteiten worden standaard geëvalueerd. Dit is een wettelijke plicht (Omgevingswet 19.15), maar wordt ook gezien als een leermoment voor de calamiteitenorganisatie. Daarnaast worden oefeningen geëvalueerd en worden uit relevante evaluaties van calamiteiten bij derden leerpunten gericht op leiding en coördinatie opgehaald.

De schriftelijke evaluatie wordt zo spoedig mogelijk na het afschalen van de calamiteit of calamiteitenoefening opgesteld.

Wat

Het proces crisisbeheersing evalueert hoe de kernrollen (Voorzitters, Adviseur crisisbeheersing en Informatiecoördinatoren) leiding en coördinatie hebben geboden met het oog op de crisismanagementprocessen (2.2):

- a. Melding en alarmering.
- b. Op- en afschaling.
- c. Leiding en coördinatie.
- d. Informatiemanagement.

De evaluatie van de bestrijding en inhoudelijke advisering vallen onder de verantwoordelijkheid van de reguliere organisatie, waarbij ook gekeken wordt hoe de calamiteit zich verhoudt tot reeds bekende risico's. Het is aan de reguliere organisatie om hier voorafgaand aan een calamiteit in het kader van Strategisch Crisismanagement over na te denken en na afloop zo uit te voeren. Vanuit het proces crisisbeheersing wordt gevraagd en ongevraagd wel ondersteuning en samenwerking geboden.

Hoe

Het proces crisisbeheer zorgt **voorafgaand** aan een calamiteit voor een werkwijze, waarmee de geboden leiding en coördinatie tijdens oefeningen en calamiteiten geëvalueerd kan worden:

- De geboden leiding en coördinatie wordt geëvalueerd aan de hand van de criteria zoals die per kernrol in het rollenboek cursief en met een (*) zijn aangegeven, zie rollenboek supplement 13.
- Tijdens een oefening zorgen de waarnemers en buddies van de kernrollen voor waarnemingen op deze criteria. Bij een calamiteit worden LCMS en logboeken gebruikt.
- Daarnaast organiseert het proces Crisisbeheersing na afloop van oefeningen en eigen calamiteiten interviews voor de kernrollen waar tips en tops worden opgehaald.

Het proces crisisbeheersing voert deze evaluatie na afloop van een calamiteit of oefening uit. De waarnemingen met aanbevelingen in een evaluatiedocument. De aanbevelingen worden zoveel mogelijk gekoppeld aan de preparatie onderdelen, zoals deze zijn uitgewerkt in H3:

- Het opstellen en actueel houden van calamiteiten(bestrijdings)plannen en de supplementen ([par. 3.1](#));
- Het bemensen van de crisisorganisatie ([par. 3.2](#));
- Het beschikbaar stellen van de benodigde faciliteiten ([par. 3.3](#));
- Het organiseren van het leren ([par. 3.4](#));
- Het overleggen en afstemmen met externe crisispartners ([par. 3.5](#)).

Het evaluatiedocument wordt **samen met het overdrachtsdocument** aangeboden aan het waterprogramma, waarbinnen de calamiteit of oefening valt. Op deze manier worden zowel de overdrachtspunten als de aanbevelingen voor andere processen binnen het relevante waterprogramma geborgd.

Indien de oefening of calamiteit leidt tot evaluaties van andere processen, verzorgt het proces crisisbeheersing de bundeling van alle evaluaties en het gezamenlijk aanbieden van de evaluatie aan het bestuur.

5.3 Nazorg

De voorbereiding en uitvoering van activiteiten binnen nazorg vallen niet onder het proces crisisbeheersing. Wel biedt het proces crisisbeheersing gevraagd en ongevraagd ondersteuning en samenwerking. Daarnaast kan in het overdrachtsdocument vanuit het proces crisisbeheersing aanbevelingen worden meegegeven ten aanzien van nazorg voor personeel, materieel/materiaal en bijzondere (schade)meldingen:

Nazorg personeel

De secretaris-directeur is verantwoordelijk voor de ambtelijke organisatie, de(team)managers zijn integraal verantwoordelijk voor de medewerkers. Onder integraal verantwoordelijk valt ook de nazorg. Echter de (team)managers kunnen ondersteund en geholpen worden door het proces Organisatie en de Arbodienst. Dit geldt voor alle medewerkers die steun en nazorg nodig hebben, als deze te maken krijgen met schokkende of andere mentaal belastende situaties.

Aannemers werken tijdens calamiteiten in opdracht van het waterschap en dus hebben hiervoor een eigen verantwoordelijkheid. Overige crisispartners zoals waterschappen daarvan wordt uitgegaan dat het ook een eigen verantwoordelijkheid is maar mogelijk vindt er wel afstemming of samenwerking plaats.

Nazorg materieel en materiaal

Het is aan de processen onderhouden en bedienen om tijdens en na afloop van een calamiteit te zorgen voor het spoedig mogelijk herstellen, vervangen en aanvullen van calamiteitenmaterieel en materiaal. Voorgaande calamiteiten hebben geleerd dat de nazorg van materieel en materiaal nog weken na afschaling van een calamiteit kan doorlopen. Echter, mede door de klimaatveranderingen neemt de kans op calamiteiten toe. Daarnaast treden ook cascades en grillige wisselingen van calamiteiten op. Het is daarom belangrijk om steeds voorbereid en gesteld te zijn en de nazorg van materieel en materiaal voorafgaand aan een calamiteit te optimaliseren.

Nazorg (schade)meldingen

Tijdens een calamiteit komen vele (schade)meldingen binnen. De aanname, registratie, verdeling en afhandeling raakt meerdere processen. Daarnaast kunnen ze ook bijdragen aan de kennis over de werking van ons watersysteem. Om tijdens een calamiteit gesteld te staan, is het goed om hier vooraf al over na te denken. Dit valt echter niet onder het proces crisisbeheersing.

Waterschap Brabantse Delta

Postbus 5520, 4801 DZ Breda
Bouvignelaan 5, 4836 AA Breda
T 076 564 10 00
E info@brabantsedelta.nl
I www.brabantsedelta.nl

